

Výstava PRAGA 1998?

Jedním slovem - nádherná!

Jestli si snad někdo v koutku duše kladl otázku, zda socialistická éra nebyla naší organizované filatelii nakloněnější než tržní dnešek a zda se tedy vůbec může podařit zopakovat úspěch předchozích výstav PRAGA, tak dneska už zná odpověď. Bylo to skvělé! A kdo nepřijel, prohloupil.

Výstava byla nejen přehlídkou exponátů, místem setkávání sběratelů od nás i ze zahraničí, premiérou skutečných obchodních stánků, vizitkou České pošty i Svazu českých filatelistů a dějištěm mnoha zajímavých akcí, byla i důkazem, že naše dnešní organizovaná filatelie se může a umí vzepnout k akcím nadnárodního rozměru, že má organizační a odborný potenciál, jehož výsledky snesou mezinárodní srovnání.

Zájem veřejnosti o výstavu byl velký. Bylo prodáno třináct a půl tisíce vstupenek, z toho zhruba polovina dvacetikorunových a polovina čtyřicetikorunových. Někteří dospělí (například invalidé, vedoucí školních výprav, vojáci, novináři, vystavovatelé, čestní hosté a další) a hlavně všechny děti měli vstup zdarma; celkový počet návštěvníků se tedy odhaduje na bezmála dvacet tisíc!^{1/}

O výstavě referovaly všechny významné sdělovací prostředky, noviny a časopisy přinesly články, televizní a rozhlasové stanice zpravodajské šoty; i tato publicita jistě přispěla k mimořádnému zájmu veřejnosti o výstavu. Současně však tato kampaň byla i vítanou propagací filatelie jako oboru a jistě přispěla k jejímu pozitivnímu obrazu i mezi nefilatelisty.

1/ Někteří účastníci výstavy však odhadují skutečný počet návštěvníků dokonce na více než dvojnásobek.

O výstavě budou jistě napsány fundované články, ve kterých bude zhodnocena ze všech stran. Svě si k ní řeknou pořadatelé, vystavovatelé, jurymani i návštěvníci. Každý ji jistě viděl jinak, ale všichni se určitě shodnou, že to byla výstava krásná, důstojně se řadící ke svým stejnojmenným předchůdkyním.

Ačkoliv od ukončení výstavy uběhlo teprve několik dní a naše zážitky jsou možná příliš čerstvé na její zhodnocení, rádi bychom z ní přesto přinesli alespoň několik bezprostředních dojmů.

Tři, dva, jedna - start!

Středa 9. září odpoledne: Výstava se měla začít zavět v úterý a prostory ve Veletržním paláci byly pořadatelům předány už v pondělí hodinu před půlnocí. Ještě ve středu po obědě to tu ale vypadlo tak, že nezasařené divák by nikdy nevěřil, že druhý den ráno má výstava začít. V hlavním výstavním sále už sice stály řady výstavních rámu, u nichž horečně pracovaly skupinky lidí na instalaci exponátů, většina z nich však ještě beznadějně zela prázdnotou. Stánky obchodníků nebyly ještě zdaleka hotové a už se do nich naváželo zboží. Všemi směry neustále spěchali funkcionáři Svazu českých filatelistů i České pošty, pořadatelé, vystavovatelé, jurymani, technický personál, obchodníci, prodavači, dodavatelé, montéři, řemeslníci, údržbaři, aranžéři, pracovníci Poštovního muzea, tiskárny známek, Veletržního paláce, hasiči, novináři a taky obyčejní zvědavci, kteří sem zcela volně pronikali přes uniformovanou ochranu u vchodu, která zcela očividně na kontrolu vstupujících pod tíhou jejich množství rezignovala.

Středa pozdě večer: Ještě ve třináct hodin, kdy jsem se tu byl podívat naposledy, to ve Veletržním paláci bzučelo jako v úle. V kolik hodin a zda vůbec tu noc šli hlavní aktéři přípravy výstavy spát, to si netroufám ani odhadovat.

Čtvrtek ráno: Tentokrát byla kontrola u vchodu nekompromisní. Na slavnostní zahájení se pouští pouze na pozvánky²⁾ a například starší paní, prokazující se propadlým novinářským průkazem BBC, odchází s nepořízenou. Už v devět hodin první účastníci slavnostního zahájení zaplňují prodejní prostory České pošty. Ve tři čtvrti na deset je ve vstupní hale výstavních prostor více než dvě stě hostů. Do poslední chvíle není jasné, kdo z trojice prominentních účastníků zahájení - ministr dopravy a spojů, kancléř prezidenta republiky, primátor hlavního města Prahy - skutečně dorazí. Začíná hrát a zpívat madrigalový soubor Clavis Pragensis. Deset minut před plánovaným termínem přijíždí ministr dopravy a spojů Antonín Peltrám se svou náměstkyní pro poštu a telekomunikace. Nečekají na žádné oficiality a zcela neformálně se vmísí do davu pozvaných hostů.

9.55: Slavnostní zahájení výstavy má začít za pět minut a právě se zjistilo, že pořadatelé ještě nejdou mikrofony. Primátor Koukal a kancléř Medek nikde. Nervy pořadatelů jsou napjaté k prasknutí.

10.00: Slavnostní zahájení. Kolem vstupu do hlavního sálu je narváno. Dvojice pošťáků v historických uniformách³⁾ drží na táčcích dvoje nůžky. Krátké projevy pánů Špačka, Brendla, Hugginse a Adlera,⁴⁾ první dva tlumočené do angličtiny, druhé dva naopak do češtiny. Potlesk.

10.23: Ministr a předseda prezidia výstavy berou nůžky a společně přestřihují trikoloru napjatou ve vchodu. Výstava je zahájena.

10.25: Ministr s doprovodem i hosté slavnostního zahájení si prohlížejí expozici, stánky obchodníků a dětskou poštu. V té době už stojí před budovou dávno fronta prvních návštěvníků.

11.00: Výstava je otevřena pro veřejnost. Prodejna České pošty je vzata útokem. Cestní hosté i platící návštěvníci se mísí mezi exponáty, zaplňují se i přilehlé prostory. Dopadlo to dobře, pořadatelům padá kámen ze srdce.

Oni si prohlížejí známky!

Výstava PRAGA 1998 byla především výstavou pro návštěvníky. Bylo jim podřízeno skoro vše - a vyplatilo se

2/ Některým zahraničním vystavovatelům bylo líto, že se na ně pozvánka na slavnostní zahájení nedostala. Například V. Cermak z německé ARGE mi řekl - to se mi stalo poprvé, že na nás nebylo místo. Na jiných výstavách dostáváme pozvánku měsíc předem, tady byly jenom kuloární zprávy, ale nedozvěděli jsme se nic oficiálního.

3/ Byli to pánové Kocman z Poštovního muzea ve Vyšším Brodě a Píček z Poštovního muzea v Praze, oblečení v původních galauniformách poštovního úředníka a postliona z roku 1840, pocházejících z depozitáře muzea a používaných jen při nejslavnostnějších příležitostech.

4/ Miroslav Špaček je náměstkem generálního ředitele České pošty, s.p., Lumír Brendl je předsedou Svazu českých filatelistů, Alan K. Huggins je čestným předsedou Federace evropských filatelistických svazů (FEPA) a byl předsedou prezidia výstavy PRAGA 1998, Michael Adler je ředitelem výkonného výboru Mezinárodní filatelistické federace (FIP) a předsedou Svazu německých filatelistů (BDPh). Posledně jmenovaný ve svém projevu ocenil práci České pošty, zejména kvalitu vydávaných známek a její organizační podíl na výstavě, a doslova prohlásil, že by si přál, aby totéž mohl říci o poště německé.

to. Naši sběratelé, ale i veřejnost, totiž skutečnou velkou filatelistickou výstavu nezažili už mnoho let - vlastně naposledy to byla PRAGA 1988 - takže na výstavě nyníjší tvořili skutečně vděčné publikum. Zahraniční účastníci pak neskřývali překvapení, že si tolik zájemců vytvále prohlíží vystavené exponáty; na to totiž ze svých výstav nejsou zvyklí. V zahraničí je četnost filatelistických výstav obvykle mnohem vyšší, a ti z našich sběratelů, kdo některou takovou výstavu navštívili, si jistě povšimli, že tamní návštěvníci tráví spoustu času u prodejních stánků či na různých doprovodných akcích, mezi exponáty jich však tolik, jako to bylo na výstavě naší, neuvídíte.

Vystavenými exponáty a jejich zhodnocením se obsáhle zabývá článek tajemníka výstavní jury Pavla Pittermanna (na 13. straně dnešní Filatelie), proto je nyní přeskočme a podívejme se spíše na atmosféru výstavy a na alespoň některé doprovodné akce. Těch bylo na výstavě tolik, že nebyl asi nikdo, kdo by stačil navštívit všechny.

Zájem návštěvníků o výstavu byl v některých dnech a hodinách tak velký, že nestačily ani obrovské prostory Veletržního paláce a zájemci museli čekat ve frontě před vchodem. A co teprve malinké Poštovní muzeum, to teprve praskalo ve švechl! Například v sobotu ráno, když jsem jel do Profilu pro zboží na výstavní aukci, před muzeem už v sedm hodin stála fronta, i když otírat se mělo až za dvě hodiny. Ale i tady všechno fungovalo jako po másle, nová instalace, pro kterou výstava byla vlastně první zkouškou ohněm, se líbila a osvědčila, návštěvníci se chovali ukázněně, historické interiéry ani exponáty muzea neutrpěly žádnou škodu, jenom parkety to nesmírně množstvím nohou trochu pošramotilo - ale to se lehce přebrousí a navoskuje. Prodejny Poštovního muzea zaznamenaly enormní tržby, a tak se zboží doplňovalo i v sobotu a v neděli, jednak ze skladů pošty a jednak z prodejen ve Veletržním paláci. K hladkému chodu v muzeu přispěla i naprostá mobilizace jeho zaměstnanců, od počátku do konce tu byli naprosto všichni, podle hesla vyhlášeného ředitelem Čtvrtníkem - *omlouvá jen vlastní pohřeb!*

Velkou atrakcí pro návštěvníky muzea i náhodné kolemjdoucí byly nedělní jízdy slavného historického poštovního dostavníku z roku 1860, pocházejícího původně z pošty v Žamberku. Do Prahy byl přivezen z expozice Poštovního muzea ve Vyšším Brodě, samozřejmě ne po vlastní ose (to by ani nevydržel), ale na nákladním automobilu. Stejným způsobem sem bylo z Benešova přivezeno i čtyřspřeží kladrubských běloušů. Tady je vozka v uniformě zapřáhl, zapráskal bičem a celý den pak dostavník vozil děti, vítěze dětské filatelistické soutěže, mezi Poštovním muzeem a Veletržním palácem.^{5/}

Hodně návštěvníků zlákala mezinárodní aukce, kterou jako oficiální doprovodnou akci výstavy uspořádal Dům

filatelie Profil. Podrobnosti o ní přináší článek v dnešní příloze (aukční výsledky) a tak alespoň stručně - nabídkou těch největších československých rarit i celkovou tržbou se jednalo o zřejmě nejvýznamnější aukci v historii naší poválečné filatelie.

Skalni aerofilatelisté byli v sobotu v podvečer na Letenském pláni. V 17 hodin má odtud vzlétnout balon s poštou. Je studený, nevlídný den, sice už neprší, ale na obloze se převálují černá mračna a je silný vítr. Přesně takový den, kdy balony nedostávají povolení ke startu... Po 16. hodině stojí na pláni nenápadný vůz autopošty, za ní stejně nenápadně pár balonářů společnosti Skytours Praha a s nimi poněkud nervózní funkcionáři České pošty. Balon je stále ještě složen, není naděje na povolení ke startu. Před 17. hodinou se balon přece jen připravuje - co kdyby... Jako zázrakem za chvíli mračna z oblohy mizí, obloha je jen zatažená, šedivá, ustává kupodivu i vítr. Stane se zázrak? Vzduchoplavci připravují balon, zkouší se hořáky, minuty napětí a - povolení ke startu! V 17.35 se horkovzdušný balon OK 4016, pilotovaný Jiřím Páskem, s jedním mužem posádky a s poštou na palubě majestátně vznáší. Odstartováno! Po hodinovém letu balon šťastně přistává u obce Brázdím nedaleko Brandýsa nad Labem. Přepravené zásilky dostanou příchozí razítka nejbližší pošty 250 63 Mratín. Tradice je zachována, i PRAGA 1998 má svou balonovou poštu.

Fámy, šušky a jiné zaručené zprávy

Jak je našim národním zvykem, i výstava PRAGA '98 měla své fámy, šušky a různé „zaručené zprávy“. Návštěvníci si je sdělovali tajuplně a obvykle pod pečeti tajemství, což je osvědčený způsob, jak takové zprávy rozšířit rychlostí blesku. Těchto fám byla celá řada, ale časopis Filatelie není týdeník Story či jiná bulvární tiskovina, takže z nich budeme citovat pouze tři pro dokreslení koloritu výstavy. Autorům ostatních fám se omlouváme, že se na ně pro tentokrát nedostalo; snad tedy někdy přistě.

Fámy obecně lze rozdělit do tří skupin - na fámy nepravdivé, dále na fámy, na nichž může být menší či větší zrno pravdy, a konečně na fámy, které možná nakonec ani fámami nejsou, protože vlastně obsahují pravdu celou a jenom nedostatek osobní statečnosti brání jejich šířitelům vyslovit ji nahlas. Z každé skupiny si uvedme názorný příklad.

Do první skupiny patří šuška, že v jednom exponátu ČSR I^{6/} je obsažena dvojice známek 4 K a 10 K Znak z

5/ Vedle dětí měl dostavník podle původních plánů vozit asi i poštu, alespoň soudě podle nápisu na příležitostném razítku s obrázkem dostavníku (je tu uvedeno doslova DO-STAVNÍKOVÁ POŠTA). Na tu se však k velké lítosti a zklamání sběratelů nějak pozapomnělo, a tak je o jednu pěknou a tradiční výstavní celistvost méně. Škoda, takhle je to jen výstavní obálka s razítkem, pouhý suvenýr...

6/ Jednalo se o exponát L. Fischmeistera z USA (ve výstavním katalogu č. B 101).

emise Pošta československá 1919 na žilkovaném papíru, které mají mít padělaný přetisk. U známek byla uvedena poznámka fotoatest Karásek a rozšiřovatelé fámy tvrdili, že známky ve skutečnosti žádný fotoatest nemají a vystavovatel pouze využil nepřítomnosti ing. Karáska na výstavě PRAGA (byl v té době na Světové výstavě poštovních známek PORTUGAL '98 v Lisabonu jako národní komisař), a protože se znalec nemůže na místě k existenci atestu vyjádřit, chce vystavovatel pomocí padělků dosáhnout vyššího hodnocení svého exponátu. Zpráva se šířila zhruba slovy - *já tomu sice nerozumím, ale ten a ten mi říká, že ty přetisky jsou falešné, protože jsou nějak prohnuté či co, a ten atest prý taky nemají, to je ostuda, s tím by se mělo něco dělat*. Před exponátem pak postávali různí zvědavci (na špičkách, protože známky byly instalovány poměrně vysoko a člověk střední postavy se k nim musel natahovat) a zasvěceně kroutili či pokyvovali hlavami. Ke cti jury budí podotknuto, že ačkoliv o fámě věděla, nedala se jí vyvést z míry a exponátu po zásluze udělila zlatou medaili.^{7/} Po výstavě se pak sešli majitel exponátu (a jeho dva svědci) s trojicí členů Komise expertů SČF (ve složení J. Karásek, P. Pittermann, F. Beneš), kteří obě známky prozkoumali a konstatovali, že jsou pravé. Při prohlídce se dále ukázalo, že známky jsou ze zadu opatřeny znaleckými značkami Gilbert a Karásek a atesty pravosti vystavené J. Karáskem jsou skutečně připevněny na zadní straně výstavních listů, jak to uváděl vystavovatel (o celé věci píšeme i v rubrice znalecká hlídka na 38. straně dnešní Filatelie). Na samý okraj podotýká, že autorem fámy o padělcích byl prý jeden významný filatelista, který prostě nemohl přenést přes srdce, že uvedenou dvojici známek má někdo ve svém exponátu, a tak je alespoň pomluvil...

Do druhé skupiny fám patří na výstavě často vyslované tvrzení, že jedna z údajně nejvzácnějších československých známek,^{8/} vystavená na čestném místě výstavy, o které její majitel dokonce tvrdil, že je vzácnější než modrý Mauritius, je ve skutečnosti padělkem. Mimořádná vzácnost této známky totiž spočívá ve skutečnosti, že má jít o jediný doposud známý neupotřebený exemplář. Její kritici však tvrdí, že i ona byla původně upotřebena, slabý otisk poštovního razítka z ní však byl vyškrabán (v ploše kresby po tomto vyškrabávání prý zbyly stopy) a známka byla opatřena falešným lepem. I tady mnozí vrtěli pochybovačně hlavami, jak mohla jury takovouto skutečnost přehlédnout.^{9/} I když jsem doposud neměl možnost známku podrobit znaleckému zkoumání, do druhé skupiny (možné zmnožení pravdy) tuto fámou řadím proto, že v dostupné obrazové dokumentaci jsou skutečně viditelná místa poškození obrazu známky, její papír je v okrajích na několika místech evidentně ztenčen a podle charakteristicky prosvítajících sklovitých okrajů zoubků lze usuzovat, že její lep je reparován. Na druhé straně její majitel podotýká, že známka má tři fotoatesty, a to od znalců Mrňáka, Gilberta a Karáska, vzadu je označena znaleckými značkami Gilbert a Karásek, byl o ní jako o neupotřebené publikován článek ve Filatelii č. 12/1980, dále je podobné pochybnosti o pravosti provázely a provádějí i celou řadu jiných unikátů (například slavný švédský třískilingový chybotisk), a co se týče její jakosti - u známek této vzácnosti si prostě už nelze vybírat a poškozená je přece i nejvzácnější známka světa, legendární Britská Guyana.

Do třetí skupiny fám lze možná řadit tvrzení, že výstavní jury přes všechna ujišťování o objektivitě používaných hodnotících postupů ve skutečnosti i dnes pracují značně volně a spíše než k exaktnímu procesu lze jejich práci přirovnat k výkonu rozhodčích v krasobruslení, v němž je

rovněž značný prostor pro subjektivní přístup. To jsem slyšel nejen z úst některých nespokojených vystavovatelů na výstavě PRAGA 1998, ale i od nezainteresovaných zkušených sběratelů, a že na něm něco je, soukromě připustili i někteří jurymani. Je jasné, že v soutěži obvykle nemohou být spokojeni všichni, ale jedna věc je prohrát v čestném boji a druhá podlehnout v důsledku neprůhledného způsobu hodnocení, jak naznačovala ona fáma. A můj názor? Domnívám se, že některá hodnocení provedená výstavní jury PRAGA 1998 jsou skutečně natolik diskutabilní, že je třeba o nich hovořit, dobrat se toho, proč jury rozhodla právě tak, a ne jinak. A abychom mluvili konkrétně, vybral jsem dva exponáty,^{10/} jeden ze třídy literatury - Specializovaný katalog československých celin od roku 1918 (autoři Osthues - Sobotka - Kokta), vydaný německou ARGE Tschechoslowakei, e.V. (ve výstavním katalogu č. B 53), a jeden ze třídy poštovní historie - Československé legie v Itálii a v Československu P. Santangela z Itálie (ve výstavním katalogu č. B 352).

Zmíněný katalog celin ČSR I je podle mé zkušenosti zdaleka nejpodrobnějším katalogem pro tuto oblast, který vůbec kdy vyšel. Oproti dosavadní literatuře je zde opravena řada tradovaných nepřesností a specializace je rozvedena na úroveň doslova monografickou (například údobí let 1918 - 1920 je v katalogu zpracováno nesrovnatelně podrobněji, než je tomu v prvním dílu naší Monografie či ve Specializované příručce). Předností katalogu je systematická zpracování, jeho obsah je vyvážený, jednotlivé emise jsou popsány podle standardních postupů, zařazeno je rovněž velké množství tabulek a názorných vyobrazení. Katalog vznikl pro potřeby členů ARGE, ale i dalších zájemců, formou sestavy volných listů zhotovených na počítači, jeho rozsah a hlavně obsah však tuto skromnou formu zdaleka převyšují. Sám tento katalog dobře znám z vlastní praxe, často jej používám a jsem s ním spokojen. Proto mi jako jeho uživateli bodové hodnocení přidělené mu výstavní jury připadá neúměrně nízké (69 bodů).^{11/}

Exponát Československé legie v Itálii a v Československu je složen z kvalitních celistvostí z období let první světové války a po ní, z nichž řada je naprosto ojedinělých. Ačkoliv se lístku polní a zajatecké pošty z tohoto období zachovalo relativně mnoho, exponát je složen zejména z takových, které i jako jednotlivé exempláře byly ozdobou řady významných aukcí. Exponát vznikl ve šťastném spojení skutečnosti, že jeho autor je Ital, a má tedy blízko k pramenům zachycujícím historii působení našich legií v Itálii, a za manželku má Češku, takže má blízko i k historii naší vlasti a své časté cesty do ČR využívá k dalšímu studiu této tematiky. (Jen na okraj

7/ A to přesto, že úprava exponátu byla vskutku kuriózní - všechny popisky byly provedeny psacím písmem tužkou různě po okrajích výstavních listů.

8/ Jednalo se o známku 2 Kč T.G. Masaryk 1925, Pof. č. 195, se svislou průsvítkou 2, ze sbírky L. Pytlíčka (ve výstavním katalogu č. A 11).

9/ Pro přesnost je třeba uvést, že exponát, v němž byla známka obsažena, nebyl soutěžní, takže jej jury vůbec neposuzovala.

10/ A jenom proto, aby mi nebyla vytknuta předpojatost, nechci se tady zabývat hodnocením knihy Pošta v ghettu Terezín (ve výstavním katalogu č. B 7), jejímž jsem s P. Tošnerovou spoluautorem a které o jediný bod unikla zlatá medaile.

11/ Soukromě se domnívám, že na nízkém bodovém hodnocení katalogu na výstavě PRAGA 1998 má nejspíše velký podíl jeho naprosto nenápadný vzhled, který zdaleka neznaznačuje jeho skutečnou vypovídací schopnost.

podotýkám, že vystavovatel je rovněž autorem řady odborných pojednání o této tematice, uveřejněných v italském i dalším filatelistickém tisku, např. v časopisu La Posta Militare č. 68/94, 65/95, 71/95.) Při prohlídce jeho exponátů mě na první pohled zarazil rozdíl mezi počtem bodů, které mu udělila jury (76), a mezi bodovým hodnocením jiného, podle mého názoru naprosto srovnatelného exponátu, vystaveného rovněž ve třídě poštovní historie a zabývajícího se stejnou tematikou, který obdržel o deset bodů více.^{12/} Mluvíím zde přirozeně jako návštěvník výstavy a nikoliv jako oficiální hodnotitel, kterým nejsem. K tématu obou exponátů však mám poměrně blízko a zjevnou podporu v jejich hodnocení považuji za pozoruhodnou.^{13/}

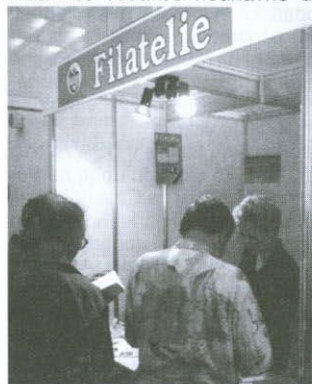
Rády a směrnice pro hodnocení výstavních exponátů na výstavách pořádaných pod patronátem nebo záštitou FIP, složení jury, přístup jednotlivých jurymanů, jejich odborná způsobilost a jejich podíl na práci jury, systém bodového hodnocení versus míra pro subjektivnost v rozhodování, lobbování a protislužby, to všechno jsou pro naši filatelistickou veřejnost mimořádně zajímavá témata, na která se podíváme v některém z nejbližších čísel Filatelie.

Obchodníci

Novým prvkem na výstavě byla účast obchodníků a zahraničních poštovních správ, nabízejících ve svých stáncích rozmanitý sortiment. To, co je na výstavách pořádaných na západ od nás letitou tradicí, jsme na výstavě PRAGA zažili vlastně poprvé. S výjimkou jednoho^{14/} byly všechny obchodní stánky umístěny ve Veletržním paláci, kde jim byla vyhrazena zadní část vstupní chodby a dále prostora vpravo za výstavním sálem. Nyní se alespoň letmo podíváme, které stánky na výstavě byly a jaký nabízely sortiment.

Na konci vstupní prostory návštěvníci našli stánek firmy Bižuterie Česká mincovna z Jablonce nad Nisou. Největší světový výrobce štrasové bižuterie, v jehož sortimentu jsou například i skleněné vánoční ozdoby či kovové módní doplňky pro oděvní a textilní průmysl, je od roku 1993 i českou mincovnou. Po rozpadu společného státu tak nahradil produkci Kremnické mincovny a je hlavním dodavatelem mincí pro Českou národní banku a razí i medaile z drahých i obecných kovů. Na stánku Bižuterie byla mimo numismatickou produkci nabízena i pamětní stříbrná medaile vyražená k výstavě PRAGA 1998. Její náklad byl tisíc kusů, stála 650 korun a podle pracovníků na stánku o ni prý byl ze strany návštěvníků výstavy značný zájem. Na videu tu neustále běžel propagační film o výrobě mincí; je to rozhodně neobvyklý pohled, jak se sypou ve velkém z ruzického stroje do kontejnerů.

Vedle stánku mincovny byl společný stánek redakce naší Filatelie a firmy POFIS. Tady šéfredaktor časopisu se sekretářkou redakce neúnavně diskutovali se zájemci o

členství v Klubu Filatelie, přijímali předplatné a prodávali nově vydané publikace POFIS. Vladimír Schödelbauer o tom říká - *Stánek jsme získali vlastně na poslední chvíli, po oděknutí jiným zájemcem, a rozhodně toho nelitujeme. Zájem filatelistů o časopis nás příjemně překvapil. Řada venkovských návštěvníků byla dokonce udivena, že časopis*

vychází a že je možno si jej předplatit. Říkali nám - 'U nás na vesnici ho vedli léta v PNS, kde jsem si ho kupoval, pak se najednou vytratil, to víte, já do žádného klubu filatelistů nepatřím, a tak se ani s žádnými filatelisty nesejdu, to já si ho tedy předplatím!' A tak jsme za ty čtyři dny získali pěkných pár desítek zájemců o členství v Klubu Filatelie.

Za stánkem Filatelie byly dveře vedoucí do dlouhé prostorné chodby, v níž byly umístěny ostatní prodejní stánky obchodníků a poštovních správ. Když jsem viděl poprvé výstavní katalog, zdálo se mi, že jich mohlo být víc, ale nakonec se ukázalo, že jejich počet byl vzhledem k rozsahu výstavy a zájmu návštěvníků přiměřený.

Jako první tu byl stánek pražské Slovíly, zastupující i známého výrobce filatelistických pomůcek, německou firmu Lindner. Nabízely se tu albové listy, literatura, hawidky, pomůcky, různé starší známky a celistvosti, ale hlavně známková produkce Slovenské pošty. Návštěvníky hned od dveří upoutala ženská figurína, jejíž šaty byly polepeny poštovními známkami. Návštěvníci mohli hádat, kolik známek bylo na výzdobu šatů použito - 85, 715 nebo sedm tisíc?

Další stánek patřil pražské Artphile. Nabízeli tu hlavně zahraniční literaturu, například nové katalogy Michel a Yvert, ale i některé lepší známky a aršíky - například svěží aršík OSN č. 1 za 4.000 Kč, čs. smuteční aršík Zápotocký II. typ za 3.500 Kč či šesťák Čs. námořní plavba za 4.000 Kč. Na stánku také nabízeli některé publikace bez příloh, např. výstavní katalog za 100 korun či nové Padělyky čs. známek za 400 Kč.

Ve stánku firmy Prinz nabízeli sortiment tohoto tradičního výrobce filatelistických pomůcek z německého Pasova - UV lampy, zásobníky, lupy a mikroskopy, pinzety, pošetky atd. Sympatické je, že tato firma, nově pronikající na náš trh, připravila svůj čtyřiadvacetistránkový barevný nabídkový katalog v české verzi.

Další výrobce filatelistických pomůcek, německá firma SAFE, měl svůj stánek hned vedle. I tady byl k dispozici

12/ Jde o exponát J. Verneru z USA - Československá poľní pošta ve Francii, Itálii a Slovensku (ve výstavním katalogu č. B 363), který byl ohodnocen 86 body.

13/ Jen zcela na okraj podotýkám, že exponát P. Santangela byl již několikrát vystaven a vždy vysoko ohodnocen. Nechci samozřejmě srovnávat nesrovnatelné, ale například na národní filatelistické výstavě VERONA 1995 získal 91 bodů, na národní filatelistické výstavě SPOTORNO 1996 (která byla kvalifikační výstavou na světovou výstavu MILANO 98) po doplnění a rozšíření byl oceněn již 93 body; zanedlouho bude vystaven na světové výstavě poštovních známek MILANO 98 a my jsme velmi zvědaví, jak bude hodnocen tamní jury.

14/ Společný stánek firem POFIS a Trojan, nabízející jejich literaturu, byl umístěn v Poštovním muzeu.

barevný nabídkový katalog v české verzi a podle informací ze stánku zásoba zboží ani nestačila zájmu návštěvníků. Zcela byly vyprodány oblíbené japonské lupy Peak, elektronické zobčkoměry Perfotronic i obě verze prohlížeče průsvitek Signoscope, na něž se v poslední den výstavy braly už jen objednávky.

Další tradiční výrobce pomůček pro filatelisty, německá firma Leuchtturm, v rámci své jubilejní nabídky (50 let od založení firmy) na svém stánku prodávala za snížené ceny předtištěné albové listy Československa 1918 - 1992, České republiky a Slovenské republiky, dále různá alba, řezačky na hawidky a další pomůcky. Na stánku však nebyl k dispozici český propagační materiál, jaký jsme si již zvykli vidět u jiných zahraničních výrobců, snažících se oslovit české zákazníky.

Nabídku německých výrobců ukončoval stánek firmy Schaubek, kterou naši sběratelé dobře znají - před rokem 1989 byla jediným zahraničním dodavatelem albových listů a desek, které jsme si mohli koupit v prodejnách POFIS. Firma, založená před bezmála sto třiceti lety, na svém stánku nabízela alba, krabičky na mince, ale i katalogy - např. nový Michel Deutschland za 320 korun. Nechyběl barevný propagační katalog úplného sortimentu Schaubek, samozřejmě v české verzi (na rozdíl od obdobných katalogů ostatních zmíněných firem, uvádějících ceny v korunách, jsou však v katalogu Schaubek ceny uvedeny v DM).

Naproti stánku Schaubek byl umístěn stánek Asociace vydavatelů filatelistických katalogů (ASCAT), návštěvníky výstavy však jen poměrně málo navštěvovaný. Materiály - různé zahraniční filatelistické katalogy a časopisy - zde totiž byly pouze k nahlédnutí, o čemž svědčila ručně psaná cedulka - *Neprodáváme!*

Následovaly prodejní stánky zahraničních poštovních správ. Ve stánku Švédské pošty srdečně se usmívající pán a paní nabízeli nové švédské známky, sešitky, ročníky, a to i v dárkových knihách, automatové známky a FDC. Ceny byly odvozeny od nominálních hodnot, za 1 švédskou korunu se platilo zhruba 4,90 Kč (což je asi o 20 % nad bankovním kursem - zřejmě v důsledku připočítané DPH).

Ve stánku Slovenské pošty nabízeli novou slovenskou známkovou produkci, o níž byl velký zájem. Brzy byly vyprodány příležitostné tisky, aerogramy a ostatní celiny. Ceny byly stanoveny podle nominálních hodnot přepočítaných podle bankovního kursu s připočtením 22 % DPH.

Také stánky ostatních poštovních správ nabízely zejména své novinky, dárková balení ročníků, FDC a různé suvenýry. U stánku Maďarské pošty stál jeden nominální forint zhruba 50 halérů, v belgickém stánku 1 frank korunu dvacet, u stánku Faerských ostrovů 1 dánská koruna něco přes pět korun našich (nabízeli tu i trička se svými natištěnými zvětšenými známkami), v běloruském stánku bylo zhruba 500 běloruských rublů za korunu (a pak ať někdo u nás mluví o hrozivé inflaci), ve švýcarském stánku počítali frank za 23,50 Kč (měli tu řadu fotografií naší krajanek Martiny Hingisové, současné světové tenisové jedničky). Značně cenově nepřehledno z hlediska přepočtu nominálních hodnot bylo u stánku Albánie, kde nabízeli hlavně námetovou sérii a aršíky s matkou Terezou, Mozartem, princeznou Dianou či van Goghovými obrazy (jak idylicky vypadaly tyhle známky ve srovnání s každodenními novinovými fotografiemi z téhle těžce zkoušené země).

U všech stánků stály menší či větší fronty, u některých se dokonce vytvářely celé hrozny zájemců. Ve všech stáncích zahraničních poštovních správ zájemcům ochotně otiskovali svá příležitostná výstavní razítka a obvykle ani nepožadovali, abyste si u nich koupili alespoň jednu

známku (jak je zvykem na řadě zahraničních výstav, kde vám mnohdy razítko otisknou pouze na známku či dopisnici u nich koupenou). Personál se profesionálně usmíval, byl zdvořilý a trpělivý, snažil se vyhovět i mnohdy obtížně pochopitelným požadavkům a pokynům některých našich filatelistů, typu - *tohle belgické razítko mi otiskněte sem na tu běloruskou pohlednici přes růzek nálepky české dětské pošty!*, navíc obvykle udělovaným v pro něj nesrozumitelné češtině. Nakonec se však obvykle všichni dorozuměli a tak takhle komerční premiéra dopadla dobře, obchodníci byli spokojeni s tržbami a naši sběratelé zase s nákupy.

V zastrčené uličce

V uličce za stánky časopisu Filatelie a Bižuterie, tak trochu zastrčené, byly stánky Komise expertů SČF, pracovní skupiny československých známek při Svazu německých filatelistů (ARGE), Společnosti pro československou filatelii z USA a také pultíky s propagačními materiály chystaných výstav IBRA 1999 a WIPA 2000.

Před stánkem komise expertů bylo pořád živo, obvykle tu dokonce stála fronta zájemců o určení pravosti a odhad ceny donesených známek; členové komise se snažili návštěvníkům vyhovět, což jistě v improvizovaných podmínkách, bez možnosti sáhnout po pomůckách a literatuře, nebylo v řadě případů jednoduché.

S bezmála třicetiletou historií ARGE Tschechoslowakei, která se před rokem 1989 stala místem setkávání i mnoha našich exulantů - filatelistů, se návštěvníci mohli seznámit ve stručném přehledu, který byl k dispozici na jejím stánku. Mně osobně je v soustavné a vytrvalé činnosti ARGE nejvíc sympatická naproti nastrojenost, neokázalost, její obsahem cenné tiskoviny si na nic nehrájí, nehromují nás zlatotiskem na hrbetu obálky, přesně řečeno jsou spíše než knihami hromádkami xeroxovaného papíru a rozhodně v nich není forma povyšována nad obsah, jak kolem sebe jinak často vidíme.

Společnost pro československou filatelii v USA založili naši krajané před šedesáti lety. Po celou tu dobu nepřetržitě šestkrát do roka vydává časopis The Czechoslovak Specialist, vybudovala mimořádně velkou knihovnu filatelistické literatury, do angličtiny překládá materiály týkající se československé filatelie, pořádá aukce a výměny a na výstavě PRAGA 1998 měla k dispozici propagační leták, ve kterém krásnou češtinou mimo jiné uvádí - *Pokud máte zájem o další informace, zastavte se u naší výstavní budky, neb napište přímo našemu sekretáři.* Tak takovýhle text přece zahřeje u srdce!

Pihy

Na každé akci se samozřejmě najdou nějaké chybičky, a tak se našly i na výstavě PRAGA. Nebyly sice zásadní a chod výstavy výrazně neovlivnily, ale přesto řadě lidí naprosto zbytečně zkazily náladu, a hlavně - dalo se jim předejít. Konkrétně - výstavní katalog na straně 7 uvádí doslova - *Třída literatury, do níž bylo přihlášeno přes 90 titulů, bude vystavena a hodnocena v prostorách Poštovního muzea v Praze. Zájemci si zde budou moci soutěžit knihy, příručky, časopisy a další filatelistické publikace nejen prohlédnout, ale také si je ve vyhrazených prostorách přečíst a prostudovat.* Stejně hovořily i všechny další propagační materiály k výstavě. Studovna muzea byla připravena, knihovnice paní Hrdá byla připravena, ale knihy do studovny dodány nebyly a zůstaly ležet kdesi ve Veletržním paláci. Maličkost? Ne, desítky zmatených a rozladěných filatelistických nadšenců, kteří se marně dožadovali služby, kvůli které zbytečně jeli do muzea, kde jim navíc ani pracovnice nemohly tuto nepřijemnou změnu kloudně vysvětlit, protože jim nikdo ani neřekl, proč tu vlastně knihy k dispozici nejsou. Přitom literatura se na výstavu dodává ve dvou exemplářích právě proto, aby se s ní návštěvníci mohli na místě seznámit.

Další piha - už v sobotu bylo na každém exponátu ve Veletržním paláci i v Poštovním muzeu vyznačeno, jakého hodnocení dosáhl. Bylo to ovšem provedeno dost nešťastně, pouze ve zkratkách, kterým zejména laická veřejnost, ale i značná část v této věci méně zkušených filatelistů vůbec nerozuměla. Pořadatelé na výstavě i pracovníci Poštovního muzea museli jen nešťastně krčit rameny, když se jich zvidaví návštěvníci dotazovali, co které označení znamená. Stačilo přitom jen málo - na vhodném místě vyvěsit seznam použitých zkratk s vysvětlivkami, nebo název hodnocení u každého exponátu rovnou vypsat slovně (například menším písmem pod zkratkou). Některé šifry byly totiž tak záhadné, že co znamená například označení H/C ve třídě literatury mi nebyli schopni zpaměti říci ani členové jury, kterých jsem se na místě dotazoval.^{15/}

Třetí piha - palmáre. Vystavovatelé byli začátkem července dopisem českého národního komisaře a vedoucího výstavního odboru vyzváni, aby si koupili lístky na palmáre (jeden stál tisíc korun!),^{16/} aniž bylo upřesněno, že se zde nebudou předávat všechny ceny (respektive nebylo uvedeno, od jakého stupně výše se ceny předávat budou). Pak však bylo rozhodnuto, že na palmáre budou předávány pouze ceny od pozlacené medaile výše a ostatní přítomní vystavovatelé budou pouze vyjmenováni, a tak se vystavovatelům koncem srpna psalo znovu, že to nebude tak, ale jinak. Rozladění nakonec však byli i někteří vystavovatelé ocenění hodnocením vyšším, protože ani na ně se při slavnostním vyhlášení výsledků

15/ Zkratka H/C znamená *Hors concours* = mimo soutěž (nehodnoceno), jak jsem zjistil následující den nahlédnutím do literatury.

16/ Od zahraničních vystavovatelů a dalších účastníků výstavy bylo dokonce zpočátku požadováno 80 amerických dolarů (asi 2.500 Kč) a teprve těsně před výstavou se někteří neoficiálně dozvěděli o možnosti zaplatit pouze 1.000 Kč. V době, kdy se ve sdělovacích prostředcích velmi často setkáváme s kritikou toho, že se u nás leckde požaduje od cizinců vyšší vstupné než od českých občanů, bylo podle mne takovéto brání dvojího metru na výstavě PRAGA 1998 obzvláště nešťastné (někteří zahraniční hosté dokonce používali méně diplomatických výrazů, například „nehorázné odírání cizinců“ a podobně).

17/ Kolem způsobu předávání cen bylo zřejmě mezi odpovědnými osobami do poslední chvíle nejasno a zdá se, že celý ceremoniál byl původně plánován naprosto jinak. Tajem-

medaile nedostala; doslova tvrdí, že k převzetí ceny prostě nebyli srozumitelně vyzváni. To je případ V. Schödelbauera, který jako zástupce Filatelie přišel převzít pozlacenou medaili za novou Monografií SO 1920, jejímž je spoluautorem. Na slavnostní ceremonii vzal manželku, aby viděla, že práce těch několika let, které knize po večerech věnoval, byla po zásluze oceněna. Aby nic nepromeškal, pro jistotu si stoupl přímo pod pódium, ale nebylo to nic platné. Podle jeho tvrzení byla kniha vyvolána pouze anglicky a navíc tak nešťastně, že prostě neporozuměl, že si má pro cenu přijít. Jeho manželka měla jistě velkou radost, že za dva tisíce korun mohli strávit několik hodin čekáním na medaili, kterou jim pak stejně nedali.^{17/}

Z hlediska rozladěných návštěvníků výstavy nebo vystavovatelů už nejde dělat samozřejmě nic, prostě se stalo, a pořadatelé se jim mohou jenom symbolicky do datečně omluvit. Ale co ta naprostá většina slušných, zapálených pořadatelů výstavy PRAGA, kteří obětavě a nezištně pracovali pro její zdar? Jak ti k tomu přijdou, že pár těch méně zodpovědných vrhlo stín na celkový dojem z výstavy, tedy i na jejich práci?

To, že jsem vybral zrovna tyhle tři případy, kterým jsem se podrobněji věnoval, je náhoda. Mohl jsem sáhnout po pihách jiných, menších i větších - podle toho, kdo se na ně zrovna dívá. Pro úplnost tedy už jen telegraficky některé připomínky a povzdechy, jak jsem je na výstavě ve Veletržním paláci vyslechl a zaznamenal:

- chyběl vchod pro personál, dodavatelé mnohdy jezdili s vozíky se zbožím přes nohy návštěvníků nebo se tlačili s balíky zboží frontou čekajících;
- v určitých chvílích by se hodilo, kdyby návštěvníci mohli vycházet jinudy než vchodem, kde se ve špičkách zbytečně přetlačovali s nově přicházejícími;
- sobotu, kdy byl největší nápor návštěvníků, přišlo a lidé stáli dlouhou frontou venku, někteří si pak trochu postěžovali, že to bylo hlavně proto, že uvnitř výstavy nebyl nijak usměrněn tok návštěvníků a lidé se mnohdy po výstavě pohybovali bezcílně, což ostatní značně zdržovalo;
- exponáty byly na sebe moc natlačené, uličky mezi nimi úzké, když se někdo při prohlídce sklonil, už za ním nemohl nikdo další projít. Tímto zhuštěním bylo navíc umístění exponátů dost nepřehledné. Prostřední ulička (přímo ulice) byla zase zbytečně široká (prý na pokyn hasičů), jejím zúžením se mohlo získat větší místo v uličkách mezi exponáty;
- některé, zejména zahraniční exponáty připadaly řadě návštěvníků překvapivě slabé a budily podiv, proč byly na výstavu tohoto významu vůbec přijaty,^{18/}
- naprosto zklamala klimatizace, ve Veletržním paláci bylo v některých dnech téměř nedýchateľno a zejména starší lidé s tím měli potíže;

nik výstavní jury nicméně tvrdí, že - "při předávání cen se striktně postupovalo podle protokolu FIP a podle rozhodnutí vedení jury, k němuž došlo bezprostředně před zahájením palmáre".

- 18/ Slyšel jsem i řadu hlasů, že zatímco exponáty českých vystavovatelů byly vzájemně mezi sebou hodnoceny celkem spravedlivě, některé srovnatelné exponáty vystavovatelů zahraničních byly vůči nim nadhodnoceny. Samozřejmě si uvědomuji, že otázka hodnocení výstavních exponátů je věcí složitou a že různé kritické výroky k práci jury jsou mnohdy naprosto ne kvalifikované. Na druhé straně jury ani její výroky nejsou a ani nemohou být nekritizovatelnou „posvátnou krávou“ a jako ve všech oblastech filatelie, i na poli hodnocení exponátů je samozřejmě co zlepšovat. Protože však toto téma značně přesahuje rozměr našeho článku, uvítali bychom na stránkách Filatelie o těchto otázkách samostatnou diskusi.

- stalo se, že záсылky, správně vhozené do příslušné poštovní schránky označené konkrétním příležitostným razítkem, nakonec došly s razítkem jiným (což, jak sdělila Česká pošta, bylo po výstavě bez průtahů řešeno v reklamním řízení);
- řada návštěvníků si posteskla, že výstavní katalog byl pro ně dost drahý, někteří ani nestáli o vložený příležitostný tisk a raději by si koupili katalog bez něj, ale levněji;
- a abych si taky povzdechl trochu osobně - ztratil se můj diplom za vystavenou knihu Pošta v ghettu Terezín, tedy přesně řečeno - medaili jsem dostal, ale diplom nemám dodnes.

Nejen známkami živ je člověk

Záměry výstavy mohou být sebevznešenější - ukázat naši filatelistickou vyspělost, povzdihnout zájem o ušlechtilou zálibu, spojující národy, vést mládež ke koníčku jejich otců a dědů, a tak všelijak podobně -, ale co je to platné, když člověk taky potřebuje jíst a pít, odskočit si na záchod, odložit si někde kabát a deštník a taky si na chvíli sednout, když ho po celodenním stání bolí nohy. Jak bylo na výstavě pamatováno na tyto potřeby?

Jedinou příležitost najíst se skýtal bufet umístěný za stánky obchodníků a poštovních správ. Ležel už vlastně mimo prostory výstavy, a tak si každý zájemce musel vyzvednout u dveří vráčenku, kterou zas při návratu odevzdal. Vráčenky měly každý den jinou barvu, byly zalaminované, a tak je nešlo bezděky sežmoutat či jinak poškodit, a i po celodenním používání výstavě nedělaly ostudu. V době mé návštěvy v bufetu měl u průchodu službu pražský filatelista pan Kabelka a byla radost pozorovat, jak tuhle dobrovolnou a neplacenou práci, nad kterou by možná jiný sběratel tak trošku ohmul nos, dělá odpovědně a se zaujetím. Přimo z něj číslo, že na výstavě samozřejmě rád pomůže s každou prací, kterou bude potřeba udělat, že PRAGA je pro něj akcí, se kterou se ztotožnil.¹⁹⁾

V bufetu se mi však moc nelíbilo. Byly tu dost často fronty, zakouřené prostředí jistě vadilo nekuřákům a hlavně dětem, které tu stály trpělivě s tatínkem frontu na limonádu, sortiment jídel byl dost chudý a ani ceny nebyly zrovna nejnižší. Z teplých jídel jste si mohli koupit pouze hovězí guláš s pečivem za 45 korun nebo párek za 25 Kč. Jinak tu měli chlebičky po 15 korunách, bagety se sýrem, šunkou a zeleninou za 30 Kč, káva stála 20 Kč, nealkoholické nápoje 21 Kč za 3 deci, půllitr krušovické dvanáctky za 25 Kč.²⁰⁾ U stolků často vysedávali lidé, kteří už ani nic nekonzumovali a vyřizovali si tu svoje věci, nebo prostě jen odpočívali, protože to bylo vlastně jediné místo, kde si bylo na výstavě možno sednout. To však zase překáželo těm, kdo si chtěli v klidu sníst své dva ve frontě pradávné vystáté chlebičky a vypít hrnek kávy. Víím, že dodatečně je snadné kritizovat, ale možná se opravdu někdo měl předem zamyslet, jak to bude s možností stravování návštěvníků, jestli jsou jeho kapacity dostatečné, sortiment přiměřeně široký a ceny odpovídají našim zvyklostem. Když se jedná s dostatečným předstihem, je přece možné pokusit se s dodavatelem těchto služeb vyjednat i nestandardní přístup k uzavřené množině ná-

vštěvníků výstavy. Chybou byly i první den otevřené dveře vedoucí z bufetu do ostatních prostor Veletřného paláce. Procházeli jimi návštěvníci Národní galerie, v bufetu se míšili s návštěvníky výstavy, a protože šlo většinou o cizince, bylo obtížné vysvětlit jim, že pokud chtějí výstavu navštívit, musí obejít celý dům a zakoupit si zde vstupenky.

V restauraci umístěné nad bufetem, kam neměli běžní návštěvníci přístup, se stravovali pracovníci výstavy. Každý den měli k dispozici stravenku v hodnotě 150 korun, ale moc se za ni nepoměli. Na celou restauraci byli obvykle jenom dva obsluhující, kteří současně sklízeli stoly i roznášeli jídlo a pít, a i když se snažili, prostě to nestáli. Jídlo bylo obvykle studené, bez šťavy, pítí zase neopak teplé. Na stravenkách nebylo uvedeno žádné datum, na kdy platí, a když byl vydán určený počet obědů, personál postavil pod schody židli a ostatní strávníci měli smůlu - zavíráme!

Záchody na výstavě fungovaly dobře, byly čisté a až na výjimky se před nimi netvořily fronty. Zato na šatnu si lidé hodně stěžovali, byla dost nešťastně umístěna a její obsluha navíc pomalá, takže se před ní často tvořily shluky čekajících, kteří zase překáželi v průchodu ostatním návštěvníkům výstavy. Čekalo se při příchodu i odchodu, někteří návštěvníci, hlavně v prvních dnech, ve frontě prostě ztratili nervy a pro své věci se vnutili přímo k věšákům.

Na výstavě naprosto chyběla odpočinková zóna, návštěvníci si doslova neměli kde sednout a chybělo i místo, kde by si mohli něco napsat, poznamenat. Zejména starší lidé a děti byli po několikahodinovém pobytu na výstavě unavení, a tak posedávali v bufetu nebo přišli do dětské pošty, skáčeli se na nejbližší židli, rozbali si svačinu a blokovali tak dětem stoly pro malování. Přitom zbytečně široká prostřední ulice mezi exponáty přímo vybízela, aby se zde umístilo několik pohodlných lavic s opěradly, kde by unavený návštěvník mohl chvilku posedět.

Střípy

Na Prahu nejspíš nebude mít nejlepší vzpomínky Peter Dolezal z Vídně (ročník 1942, přes česky znějící jméno rodilý Rakušan, nemluvící česky, ale chovající k vlasti svých dávných předků velké sympatie), který tu vystavoval exponát Československo 1944 - 1953 (dostal za něj velkou pozlacenou medaili). V době výstavy mu tady totiž ukradli auto, a tak se i s rodinou vracel domů asi značně nevesele. Věc je o to smutnější, že jde o mimořádně slušného člověka, který například v době loňských záplav na Moravě uspořádal ve Vídni ve svém zaměstnání mezi zaměstnanci firmy Xerox sbírku, za jejíž výtěžek, zhruba sto tisíc rakouských šilinků, byl nakoupen stavební materiál (byla ho dvě nákladní auta), který pan Dolezal osobně dovezl do moravské obce Bochoř. Ale nejen to, v této záplavami sužované vesnici, kde ze 360 domů jich muselo být 66 strženo, strávil pan Dolezal 6 dnů své dovolené a oklepával tu použité cihly, třídil střešní tašky a demontoval krovy, aby napomohl postavení domu v němž by našli nový domov povodní postižení staří lidé. Co k tomu dodat...

Bezpečno nebylo ani v samotném srdci výstavy, v místnosti jury. Předseda komise jurymanů ŠČF a člen jury výstavy PRAGA 1998 Bedřich Helm tady nechal na stole ležet svůj nový japonský fotoaparát Ekona, který si krátce před tím koupil za 18 tisíc korun. Když druhý den přišel na výstavu, aparát už nenašel. Našinec by řekl - holenku, neměls ho tam nechávat, za neopatrnost se musí platit. Doktor Helm ale podotýká, že „na výstavách tohoto významu je zvykem, že místnost jury je uzamykatelná a nikdo kromě členů jury do ní nemá přístup. Je to přirozené, vždyť si tu jurymani nechávají svoje věci, které přece

19/ Takových sběratelů a funkcionářů, na nejrůznějších místech neokázale, dobrovolně, zdarma a nadšeně pomáhajících, bylo na výstavě samozřejmě mnohem více, a mě jenom mrzí, že je tu nemůžu všechny vyjmenovat. Zasloužili by si to.

20/ Tato cena však platila pouze pro druhý den výstavy, první den stálo pivo o pětikorunu méně, třetí den naopak o desetikorunu více a v den poslední už celých 40 korun.

nevláčeji pořád sebou, a taky tu mají uložené své záznamy a poznámky, které jsou až do vyhlášení výsledků tajné. Na této výstavě ale byla místnost jury vybrána dost nešťastně, jak se totiž k mému překvapení druhý den ukázalo, ležela za ní šatna zaměstnanců, do které přes místnost jury v noci volně chodili pracovníci bezpečnostní služby Veletržního paláce. Takže nejen že mi ráno chyběl fotoaparát, ale například byl taky naprosto vypitý automat na kávu, který do místnosti jury k občerstvení zapůjčila firma Nescafé..."

Zdále největší fronty jsem na výstavě viděl na třech autogramiádách, které se tu konaly. V pátek, kdy se podepisovali tvůrci našich poštovních známek, se fronta zpočátku vůbec nehýbala. Po hodině už to pro vzadu stojící zájemce začínalo vypadat beznadějně. Pak však kohosi napadlo, že není možné, aby zájemci o podpis předkládali umělcům celé balíčky obsahující desítky FDC, aršíků či různých suvenýrů - jednak by jim brzy upadla ruka a jednak by se dostalo jenom na několik prvních filatelistů. A tak byl počet podpisů na osobu omezen, čímž se stalo, že tam všichni nemuseli spát.

V sobotu byla autogramiáda sportovců. I tady bylo mnoho diváků - vždyť kdy se vám podaří spatřit na vlastní oči osobnosti, které známe jenom z televize, třeba manžele Zátokovy, legendy našeho mládí!

V neděli v 11 hodin probíhala autogramiáda semilského sběratele L. Pytlíčka, jehož slavný exponát ČSR I byl vystaven v čestném dvoře výstavy. Lidé, většinou spíše náhodní návštěvníci výstavy, stáli frontu vedoucí od hlavního vchodu až na úplný konec vstupní haly a v ruce většinou odhodlaně třímali výstavní katalog, pamětní list pošty či nějaký jiný filatelistický suvenýr, na který chtěli získat jeho podpis. Největší showman naši filatelie^{21/} se jim desítky minut podepisoval a trpělivě odpovídal na nejrůznější otázky.

Slavnostní recepcce proběhla ve čtvrtce od osmi hodin večer v restauraci Veletržního paláce v 1. patře nad výstavním bufetem. Vstupovalo se vchodem do Národní galerie a hosté museli mít zvláštní pozvánky. Občerstvení bylo formou bufetu a jak je na recepčních snad na celém světě zvykem, hosté se na jídlo vrhli jako kobyly, takže za chvíli bylo na stolech vymeteno. Jako na všech recepčních i tady se na sebe hosté zářivě usmívali, třásli si rukama, a i když se třeba někteří mezi sebou nesnášejí, tak tady to nedávali znát.

Maminko, ta zlatá medaile je pro tebe!

Samostatnou kapitolou bylo slavnostní závěrečné palmáre, na němž byly předány medaile, diplomy a věcné ceny nejúspěšnějším vystavovatelům. O nepříliš šťastném způsobu pozvání na palmáre, vybírání zvýšeného vstupného od zahraničních účastníků i o vyhlášení výsledků jsme se už zmínili v kapitole Pihi. Ze všech těchto důvodů slavnostní palmáre nejspíš dlouho zůstane zapsáno v paměti jeho účastníků. Bohužel, jak hned uvidíte, ani tento výčet rozpaků z něj není úplný. A tak si tu poslední kaňku podejme alespoň jako anekdotu - i když ona se skutečně stala.

Jedním z českých vystavovatelů byl i pan Otto Grosz z České Lípy. Jeho exponát ČSR I dostal zlatou medaili už na výstavě PRAGA 1988 a nyní svůj úspěch zopakoval. Pan Grosz je člověk velkorysý, a tak pozval na tuhle slávu celou rodinu. Po tisícovce koupil lístek pro sebe, pro manželku, pro dvě dcery a jejich manžely, byl jich prostě celý stůl. No uznejte, kdy se vám to stane, že vám budou předávat zlatou medaili! A tak tam celá rodina sedí, pan Grosz září, ocenění defilují, a už čtu jeho jméno, pan Grosz se zvedá, jde na pódium, dostává diplom, medaili,

všichni tleskají, pan Grosz se vrací ke stolu, slavnostně podává medaili manželce a láskyplně jí před celou rodinou říká - maminko, tuhle zlatou medaili věnuju tobě, že jsi to se mnou tak dlouho vydržela. A maminka se pyří, je dojatá, bere si medaili, usmívá se a stydlivě povídá - ale co s ní budu, tatínku? A tatínek, v dobrém rozmaru, jí opáči - nech si z ní, maminko, udělat třeba zlaté zuby! Všichni se smějí, maminka otvírá krabičku a kouká - na bronzovou placku, na které není zlata ani za desetník.

Ano, přátelé, věřte nebo nevěřte, bylo to tak. Na mezinárodní výstavě PRAGA 1998 byly všechny medaile, od bronzových po zlaté, stejně všechny bronzové!^{22/} Na výstavě, která stála nějakých 25 milionů korun a kde - jenom pro srovnání - náklady na ubytování jednoho jurymana s manželkou za jednu noc představují částku rovnající se hodnotě zlata potřebného alespoň na pozlacení pěkné řádky medailí...^{23/}

Česká pošta

Česká pošta to zvládla. Poštovních přepážek bylo na výstavě dost, interiér prodejny byl moc hezký, personál za přepážkami z pošt Praha 7, Praha 1 a DOS (odštěpný závod Dodavatelské a obchodní služby ČP) ochotný a v elegantních stejnozkrojích, sortiment zboží široký, co bychom si tedy my, filatelisté, mohli víc přát. Mně se tu nejvíce líbil veliký panel se schránkami pro jednotlivá příležitostná razítka, prakticky umístěný hned u vchodu, do kterých se

21/ Význam medializace své osoby pro filatelii jako obor, jak nám ji ukázal L. Pytlíček v minulosti již mnohokrát, bych obrázně přirovnal k působení V. Kozeného v počátcích kuponové privatizace. I v našem oboru můžeme vysledovat, že soustavná sebepropagace, jak ji Pytlíček provádí, je ve svém důsledku i jistou propagací filatelie jako takové a například na výstavu jistě přitáhla určitý počet nefilatelistů, kteří by ji bez Pytlíčkovy kampaně nejspíš vůbec nenavštívili. Je samozřejmě otázkou, zda chvilkový zájem těchto návštěvníků je pro filatelii z dlouhodobého hlediska nějakým přínosem.

22/ Což mělo jedinou výhodu, že pořadatelé mohli předem na všechny medaile dát vrytý jméno oceněného.

23/ Ze zkušeností předchozích (a dokonce rozsáhlejších) světových výstav PRAGA přitom víme, že spotřeba zlata na všechny příslušné medaile, zhotovené podle velmi přesného předpisu FIP, nepřesáhla příliš jeden kg; při dnešních cenách zlata by cena za toto množství tvořila asi 1 % z rozpočtu výstavy.

jednoduše vhodily zásilky a nemusela se stát dlouhá a široká fronta u příslušných přepážek. Neviděl jsem sice žádnou aretaci jednotlivých zásuvek, do kterých by v případě povytažení mohl někdo nepovolaný snadno sáhnout, ale jistě to bylo vymyšleno tak, aby zásilkám žádné nebezpečí nehrozilo. Přípomínky jsem slyšel snad jen k tomu, že zájemci o poštovní služby nebyli ve Veletržním paláci nijak usměrňováni, nebyl určen žádný směr, kterým by měli postupovat, a tak prostě chodili jeden přes druhého kolem velikého oválného stánku uprostřed místnosti, v němž byly jednotlivé poštovní přepážky umístěny. Na druhé straně, kdyby byl směr postupu určen, třeba ve směru hodinových ručiček, jiní nespokojenci by možná zase reptali, proč musí všechno složitě obcházet zleva, když přece chtějí udělat jenom pár kroků vpravo.

Líbilo se mi i to, že na výstavě byli neustále přítomni nejen pracovníci pošty na přepážkách, ale i jejich nadřízení až po pracovníky generálního ředitelství, kteří byli připraveni operativně řešit nenadálé situace.

Pošta na výstavě snad příliš neprodělala. Náklady byly sice nemalé, oficiální čísla nejsou prozatím k dispozici, ale půjde o zhruba 25 milionů korun a výnos ze vstupného činil jen necelá dvě procenta z této částky. Rozdíl však byl uhrazen z výnosů výstavních emisí a prodeje dalšího sortimentu pošty, nezanedbatelná jistě byla i propagace nové české známkové produkce. Nejdražšími položkami v rozpočtu výstavy byly pronájem prostor ve Veletržním paláci (asi 1,5 miliónu Kč) a také náklady spojené s pobytem zahraničních národních komisařů a jurymanů a jejich manželek (jen jejich ubytování v Parkhotelu stálo 1,3 miliónu Kč).

Možná někoho bude zajímat, jak vlastně výstava byla organizována. Oproti minulým výstavám PRAGA ji nezařísťovaly žádné štáby zvlášť vyčleněných pracovníků. Zní to až neuvěřitelně, ale po většinu doby příprav výstavy byl pro tuto činnost Svazem filatelistů vyčleněn pouze jediný placený pracovník - tajemník organizačního výboru SČF. Ostatní práce svaz zajišťoval dobrovolnými pracovníky z řad svých členů a svým aparátem. Ani pošta pro zajišťování výstavy nepřijala žádné nové pracovníky.

Kdyby výstava měla být pořádána v rozsahu a způsobem, jako tomu bylo u výstavy předchozí (PRAGA 1988), odhaduje se, že by její rozpočet byl nejméně dvou až čtyřnásobný (nechyběly dokonce kvalifikované odhady, že až desetinásobný), než byl rozpočet výstavy letošní. Efektivnější způsob pořádání výstavy si jednak vynutily vnější ekonomické okolnosti (náklady na výstavu pořádanou obdobně, jako byly výstavy předchozí, by byly příliš vysoké) a jednak jej umožnil nový způsob spolupráce hlavních pořadatelů. Zjednodušeně řečeno, Česká pošta zajišťovala rámec výstavy a Svaz českých filatelistů do tohoto rámce dodal vlastní expozici. Část činnosti tedy zajišťovali oba spolupřadatelé samostatně a jenom část společně. Konkrétně to vypadalo tak, že jak Česká pošta, tak Svaz českých filatelistů měli každý ustaven svůj organizační výbor, který disponoval příslušnými kompetencemi, a společně pak ještě výbor koordinační.

Tento způsob uspořádání byl výhodný pro obě strany (pošta se nemusela vůbec zabývat odbornými otázkami v oboru filatelie, na které se zase mohl plně soustředit SČF, který prakticky nebyl zatížen organizační stránkou věci; každá strana se tak zabývala především svým okruhem otázek, zatímco dříve všichni řešili všechno). Ale abychom jenom nechválili; nový způsob vedle mnoha výhod ojedinele přinesl i malé komunikační šumy - napří-

klad se stalo, že otázku zvýšeného vstupného na palmáře pro zahraniční účastníky rozhodl organizační výbor SČF a ke změně pak došlo po projednání ve výboru koordinačním na návrh České pošty - v souhrnu však výhody zdaleka převyšovaly.

kteří nejspíš návštěvníky výstavy ani příliš nezajímají. Pro mnohé z nich bude zajímavější, jak se jednotlivé doručovací pošty postaví k záplavě celistvostí vyplacených „známkami“ výstavní dětské pošty, které návštěvníci výstavy většinou z neznalosti ve velkém vzhazovali do výstavních poštovních schránek. Když jsem toto jejich počínání v první výstavní den sledoval, opodál stojící pracovník pošty si jenom z pousmáním povzděchl - *To bude zase téček!*^{24/}

Proba, jak mi dáváš to razítko!

Kdybch měl odpovědět na otázku, co se mi na výstavě skutečně nejvíce líbilo, odpověděl bych bez váhání - dětská pošta. Exponátů, úžasných i začátečnických, jsem na nejrůznějších výstavách u nás i ve světě viděl už mnoho, dokonce i ty nejvzácnější rarity jsem už viděl, o obchod-

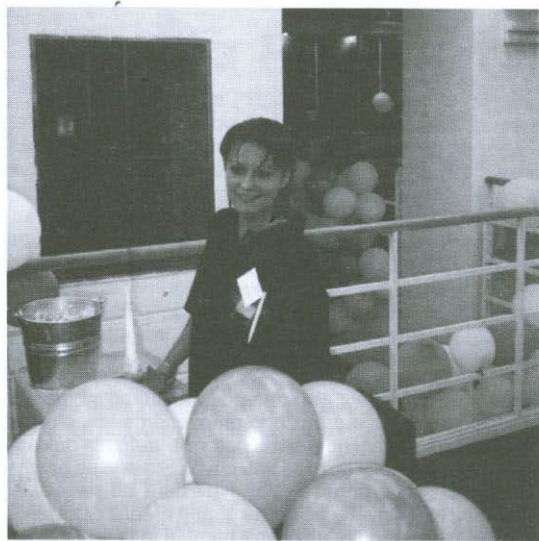

ních stáncích s prodávací v papuánských krojích ani nemluví, viděl jsem poštovní dostavníky tažené koňmi, balony s poštou vzlétající i přistávající, autory našich i cizokrajných známek jsem už viděl, viděl jsem slavné filatelistické osobnosti, třeba

generála Nobileho, kterému jsem jako mladý filatelista na výstavě PRAGA 1968 při slavnostním zahájení předával kytky, viděl jsem i různé krásné dětské koutky na výstavách ve Skandinávii, ale takovouhle úžasnou dětskou poštu, jaká byla na výstavě PRAGA 1998, jsem zatím neviděl nikde.

Byla šťastně umístěna v klidném místě, v podlaží nad stánky obchodníků, a úžasně v ní bylo naprosto všechno. Interiér s opravdovými poštovními přepážkami, za kterými úřadovali pětiléti poštáci, dálpisy, kterými si kluci a holky dopisovali z jednoho kouta do druhého, starobylé a bytelné kožené poštovní brašny, za kterými děti nebylo pomalu vidět, ale se kterými se malí doručovatelé statečně vláčeli po výstavě a s bezelstným úsměvem podávali návštěvníkům vlastnoručně orazítkované dopisnice dětské pošty. Nejužasnější však byli mladí lidé, sedmnáctiletí chlapi a děvčata, studenti letošních maturitních ročníků gymnázia a střední pedagogické školy v Praze 6 na Evropské třídě, kteří se jako naprostí dobrovolníci a zcela zdarma po celou dobu výstavy od rána do večera věnovali

^{24/} „Téčko“ = žargonový poštovní výraz pro poštovní poznámku „T“ na nedostatečně vyplacené zásilce, která má být zatížena doplatným.

malým návštěvníkům. Bylo jich tu nějakých pětadvacet, oblečení byli jednotně do modrých triček s emblémem dětské pošty,^{25/} a každého přichozícího dětského návštěvníka hned u vchodu hezky uvítali, dali mu do ruky balonek s logem výstavy, poptali se ho, jak se jmenuje a co by se mu v dětské poště líbilo dělat nejdříve. A pak se ten klouček nebo holčička navlékl třeba do bílého malířského pláště, rukávy mu byly zahrnuty tak o půl metru, šosy podkasány do baculatého podolku, aby se na chvíli stal návrhářem poštovních známek. Na opravdovém malířském stojanu pak kreslil tužkou, voskovkami, vodovkami nebo jinou technikou obrázek, který by se mu na známkách nejlépe líbil (a řeknu vám, ono takové malování na malířském stojanu, to je něco naprosto jiného než jen tak obyčejné malování třeba na stole, věřte mi, neodolal jsem totiž a sám jsem si se svými dětmi na stojanu zkusil namalovat alespoň mráček na obloze).

Když domaloval obrázek, šel náš malý návštěvník třeba vážit balíky na opravdové poštovní váze nebo skládat obří hlavolam s obrázkem známky (kdo ho složil, odnesl si za odměnu stejný, ale malinký hlavolam domů, a kdo ho nesložil, tomu nenápadně pomohl dohlížející student, a tak si ho nakonec odnesl taky), mohl zkusit složit puzzle s obrázkem známky (a když to dokázal, mohl si ho vzít), v historické telefonní ústředně mohl spojovat hovory na tři opravdové telefonní stanice umístěné u jednotlivých poštovních přepážek.

V odborné části dětské pošty si mohl zkusit sestavit vlastní exponátový list,^{26/} odpovědět na otázky ve filate-

listické soutěži, mohl napsat dotaz pro pana Pytlíčka, který pak na ně přišel dětem odpovědět (opravdu tam stál kbelíček s nápisem „Dotazy pro pana L. Pytlíčka“, a až se na to díváte jak chcete, když si někdo přijde popovídat s dětmi, tak mně se to líbí), taky mohl třeba vidět opravdového postiliona v historické uniformě, který právě přijel s poštovním dostavníkem.^{27/}

Celá jedna část dětské pošty byla věnována fenoménu naší doby - počítačům, které spolu s historickým poštovním zařízením dětské pošty tvořily naprostý protiklad - ale jenom pro nás dospělé. Děti, ty u nich byly ve svém živlu. Na zvláštním počítačovém programu si vyhledávaly československé známky, a tu, která se jim líbila nejlépe, si pak zvětšenou barevně vytiskly na počítačové tiskárně,^{28/} na Internetu navštěvovaly webové stránky Postfilly a České pošty, na počítači si zkoušely test filatelistických znalostí, na monitorech si prohlížely program Malý průvodce filatelii. U každé z činností v dětské poště na malé návštěvníky čekal malý dárek - filatelistické omalovánky, pexeso s obrázky nových českých známek, přívěsek na klíče s logem výstavy a obrázkem postiliona v historické uniformě, propisovačka s logem výstavy nebo třeba obálka s novými českými razítkovými známkami.

Dětskou poštu vymyslel, zorganizoval a celou dobu vedl člověk, jakého nepotkáte často. Jmenuje se Jan Neubauer, je inženýrem, pracuje v Konstruktivě a svým vztahem k dětem mi za tu chvíli, co jsem ho poznal, připomíná tak trochu staršího Foglarova Rikitana. Ve

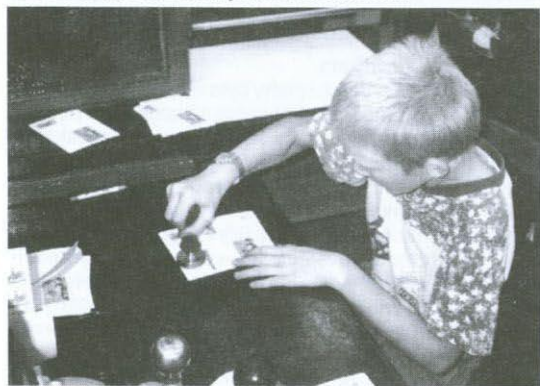
25/ Tím byl obrázek pejska, který mezi hlavou a očáskem měl místo tělíčka dopisní obálku; autorkou tohoto návrhu byla jedna členka z toho bezvadného kolektivu studentů (pro naprostou přesnost uvádíme, že jejich odměnou za práci na výstavě byl denně párek s hořčicí, houska a limonáda).

26/ Byla radost pozorovat, jak děti, které třeba doposud neměly o filatelii ani potuchy a známky ani nikdy pořádně nedržely v ruce, se tady s vervou pustily do sestavování výstavního listu a panečku, jak jim to šlo! Radou jim při tom byli nápomocní chlápci z KMF z Prahy a ze Svitav, kteří v odborné sekci dětské pošty pomáhali.

27/ Dostavník vozil celou neděli výherce dětské filatelistické ankety časopisu ABC a České pošty. Jezdil mezi Poštovním muzeem a Veletřzním palácem.

28/ Jednalo se o CD-ROM (neboli kompaktní disk do počítače) s kompletním souborem československých známek z let 1945 - 1992, obsahující jejich barevná vyobrazení, třídění podle čísel POFIS a Michel a základní katalogové informace s výjimkou cen. CD-ROM, který byl na výstavě rovněž vystaven a získal postříbřenou medaili, bude v prodeji od letošního října a prý jej bude možné objednat i poštou.

svém království byl všude.^{29/} Když jsem ho pozoroval, zrovna současně vydával brigádníkům poukázky na limonádu do kantýny, jednomu chlapečkovi hledal volné místo, kde by se mohl zúčastňovat něčeho zajímavého, odpovídal na zvědavé otázky dospělých návštěvníků, organizoval přísun čistých papírů k malířským stojanům, všel spadlý plášť a při tom všem se tvářil přátelsky a normálně. Když v pátek pro velký zájem došly tyčky k balonkům, doběhl k Mc Donald's a čtyři sta si jich vypůjčil, že je v pondělí koupí a vrátí. V dětské poště mu samozřejmě pomáhala řada dalších nadšenců, vedle už zmíněných studentů jsem tu viděl třeba doktora Töpfera, předsedu komise mládeže SČF, či pana Vávru, předsedu komise mládeže pro Prahu (kteří se svou typickou vážností vyhlášoval zrovna vítěze jedné z dětských soutěží), nebo paní Žemlovou, vedoucí kroužku a mámu nebo spíš hodnou babičku mnoha pražských mladých filatelistů (ta mi šťastně řekla - *ono to některým dětem dneska třeba moc nešlo, ale alespoň pár z nich se určitě chytilo a přijdou do kroužků*, a oči jí u toho šťastně svítily) a další, kteří by si všichni určitě zasloužili jmenovité uvedení.

V minulé Filatelii jsme napsali, že do Dětské pošty mají přístup jenom děti a mladí filatelisté,^{30/} ale nakonec sem oproti původním předpokladům směli i dospělí. Pořadatelé to vysvětlovali tím, že není dobré někoho vylučovat, zakazování že je prostě něco špatného, a navíc, že by se tady některé děti třeba necítily bez rodičů nebo dědečka či babičky dobře, a to byla nakonec asi pravda. Docházelo pak mimoděk k humorným situacím, kdy různí sběratelé suvenýrů, aniž si uvědomili, že jsou v dětské poště, vystáli frontu u přepážky, za níž k jejich naprostému překvapení seděla třeba pětiletá holčička, a než se vzpamatovali, podali jí k orazítkování nachystané dopisnice. Pak jste viděli jenom zděšení v jejich tváři, když bezmocně pozorovali, jak se ta malá poštmištrvá důkladně rozmachuje razítkem a s největší pečlivostí ho vši silou přibouchne na

29/ *Sám říká, že „na výstavě měl být původně jakýsi dětský koutek, ale do toho přeče rodiče odkládají své děti a ty tu na ně pasivně čekají třeba u televize; to jsme nepovažovali za správné, my jsme od začátku prosazovali aktivní přístup a v tomto duchu jsme dětskou poštu asi rok předem připravovali. Samy děti také vytvořily návrhy na obě 'známky' a na tři razítka dětské pošty, na jedno razítko České pošty i na přitisk dopisnice dětské i České pošty.“*

30/ *A kolik sem nakonec přišlo dětí? To není lehké odhadnout. Pořadatelé měli nachystáno dva a půl tisíce nafukovacích balonků, pro každého malého návštěvníka jeden. Balonky došly v neděli po obědě, těsně před ukončením výstavy. Řada dětí, zejména těch starších, si však balonek ani nevzala, a tak se dá odhadnout, že dětskou poštu navštívilo nějakých tři až tři a půl tisíce dětí a nejspíš několik tisíc dospělých.*

jejich drahocenný suvenýr, který s takovou láskou oblepili množstvím příležitostných známek nakoupených dole v prodejních poštách, a protože to přirozeně neumí, otiskne se jí z toho razítka jenom horní polovina, zato ale důkladně, a polovina dolní beznadějně chybí. Šťastně se na vás usměje, jak to výborně vyšlo, a už bere do ruky další dopisnici, tvář člověka na druhé straně přepážky se ještě více bolestně stahuje, a znovu - bum!, a je to tam znova. Majitel by jí zbylé dopisnice samozřejmě nejraději okamžitě vyrval, ale vezme něco dítěti, zvlášť když sedí za opravdovou poštovní přepážkou, a to je konec konců pro každého filatelistu přeče úřad! U jedné takové malé holčičky dokonce v jednu chvíli nestál nikdo (asi zájemce právě vyděsila svým výkonem), zatímco u vedlejší přepážky, kde úřadoval asi dvanáctiletý chlapec, byla fronta. Tak jsem si k ní stoupl alespoň já, povídám jí - *tak já ti budu dělat frontu, aby ti nebylo smutno*, poprosil jsem ji, aby mi na dopisnici dětské pošty nalepila hezky nálepku, orazítkovala mi ji, a jak si tak povídáme, stoupl si za mě nějaký starší filatelista, v ruce třímá svazek korespondenčních listků, má radost, jak na to vyzrál, když vedle je fronta jako hrom a tady přijde na řadu hned. Já ustupuji kousek stranou a pouštím ho, holčička mu shora popsaným způsobem razítkuje první dopisnici, pán tuhne, bledne a zavýje - *proboha, jak mi dáváš to razítko!* Holčička se lekne, ale dohlížející studentka ji pohladí po hlavě, na pána se mile usměje a povídá mu - *ale pane, ona si přeče jenom hraje!* A já mu povídám - *vždyť je jí pět let*. Pán se zarazí, zčervená a uraženě brumlá - *no jo, vám se to mluví, vám ho určitě otiskla dobře!*

Nakonec zazvonil zvonec ...

Hezky by se to o výstavě ještě povídalo. A to teprve teď vidím, co všechno jsem na ní vlastně ani nestihl. Dva roky jsme se na výstavu těšili, pořád to vypadalo, že bude za dlouho, za pořádně dlouho, pak najednou byla tady a než jsme se rozkoukali a stačili si ji vychutnat a pořádně užít, je po ní. Prostě, zazvonil zvonec a výstava byl konec.

Oficiálně skončila v neděli v 15 hodin, návštěvníkům se tady ale tak líbilo, že je pořadatelé museli dokonce vyhánět! Napětí, které trvalo šest dní, však z pracovníků výstavy hned nespadlo. Ještě bylo třeba demontovat exponáty, odvézt je, celně odbavit a vrátit majitelům, obchodníci likvidovali své stánky, prostě, ještě bylo spousta běhání a zařizování, ale to se nás návštěvníků už netýká.

První PRAGA v novém státě a současně poslední v tomto století skončila. Neradi se rozcházíme a rozjíždíme, kdybychom tak na ní mohli strávit ještě alespoň den, nebo hodinu! Vždyť jsme z ní skoro nic neviděli, pořádně si ji neužili! Ale PRAGA 1998 už nepatří nám, patří historii. Různé chybičky a křivdy, kterých se snad pořadatelé při ní nevyvarovali, smyje čas a my na ni jako na krásný filatelistický zážitek budeme jednou vzpomínat s láskou a nostalgii.

FRANTIŠEK BENEŠ